

Miten mediassa puhutaan naisvangeista?

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

Kevät 2023

Eevakaisa Pöri

Rikostaustaiset naiset sekä nais erityisyys ovat herättäneet viime vuosina paljon keskustelua niin ammatillisella kuin yhteiskunnallisella tasolla. Naisvangit ovat jääneet miesvankien jalkoihin rikosseuraamusalan sekä tutkimuksen kentällä. Sen vuoksi tämän tutkimuksellisen oppinäytetyön keskiössä olivat naisvangit. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa siitä, miten mediassa puhutaan naisvangeista. Tutkimuksen tavoite oli tehdä näkyväksi, millaista sosiaalista todellisuutta media naisvangeista luo.

Työn alussa määriteltiin naisvankien sosiokulttuurista todellisuutta, joka poikkeaa monella tapaa valtaväestöstä. Naisvankien elämään liittyy usein erilaisia haasteita sekä laaja-alaisia ongelmia. Haasteet eivät lakkaa olemasta vankilaan päätymiseen, vaan naiset tarvitsevat monenlaista tukea ja turvaa vankeusaikana. Tutkimus toteutettiin laadullisena sisällönanalyysinä, jota lähestyttiin aineistolähtöisesti. Tutkimusaineisto koostui viikkolehtien julkaisuista, joissa mainittiin naisvangit. Tutkimusaineistoa rajattiin valitsemalla vain erisisältöisiä vuonna 2022 julkaistuja artikkeleita.

Tuloksista ilmeni, että mediassa puhutaan naisvankien samankaltaisesta taustasta, johon kuuluu kokonaisvaltaista huono-osaisuutta ja moninaista väkivaltaa. Media tuo esille, millaista on olla naisena vankilassa. Tämän lisäksi naisvangit nähdään naisina, joille tulevaisuudella on jotain annettavaa. Tutkimuksen johtopäätöksenä todettiin, että media puhuu naisvankeihin liittyvissä julkaisuissa niistä asioista, jotka ovat jo esillä ammatillisen tason keskustelussa. Media nostaa esille asioita, jotka voidaan liittää tutkittuun tietoon. Näin ollen median luomaa kuvaa naisvangeista voidaan pitää todenmukaisena.

Avainsanat naisvanki, nais erityisyys, väkivalta, huono-osaisuus, naisen asema

Sivut 31 sivua ja liitteitä 2 sivua

Women with criminal background and female specificity have raised a lot of discussion in a professional as well as a societal level. Female prisoners have been overshadowed by male prisoners in the fields of criminal sanctions and research. That is why the focus of this research-based thesis was female prisoners. The purpose of the study was to produce information about the way the media talk about female prisoners. The goal was to bring to light, what kind of social reality the media creates of female prisoners.

First, the socio-cultural reality of female prisoners was defined. It differs from the mainstream population in a variety of ways. The lives of female prisoners often include various challenges and widespread problems. The difficulties do not cease to exist when entering prison, rather, the women need plenty of support and security during imprisonment. The study was conducted as a qualitative, inductive content analysis. The material for the study consisted of magazine publications that mentioned female prisoners. The material was narrowed down to only include articles with various contents published in 2022.

The results of the study showed that the media discuss the similar backgrounds of female prisoners which include comprehensive disadvantages and diverse violence. The media describe what it is like to be a woman in prison. In addition, female prisoners are seen as women that the future has something to give to. The conclusion of the study was that in relation to female prisoners, the media talk about the same aspects that are already discussed in professional level. The media brings forth information that can be linked to researched information. Therefore, the picture that the media paints of female prisoners can be considered truthful.

Keywords Female prisoner, Female specificity, violence, disadvantage, the position of women

Pages 31 pages and appendices 2 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Naisvangin sosiokulttuurinen todellisuus	2
2.1	Asema rikos- ja päihdemaailmassa	2
2.2	Mielenterveys- ja päihdehäiriöt.....	3
2.3	Väkivallan kaksoisrooli	4
2.4	Sosioekonominen asema ja äitiys	5
2.5	Traumakokemukset	6
3	Naisten kohtaaminen vankilassa	8
4	Media osana luomassa sosiaalista todellisuutta	9
5	Aiemmat tutkimukset.....	11
6	Tutkimus	12
6.1	Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi	13
6.2	Tutkimusaineisto ja aineiston hankinta	15
6.3	Tutkimusaineiston analyysin toteutus.....	16
6.4	Tutkimuksen eettisyys ja kestävyys	19
7	Tutkimustulokset.....	20
7.1	Moninainen väkivalta.....	21
7.2	Kokonaisvaltainen huono-osaisuus.....	22
7.3	Naisena vankilassa	24
7.4	Tulevaisuudella on jotain annettavaa	25
8	Johtopäätökset	26
9	Pohdinta	28
	Lähteet.....	30

Taulukot

Taulukko 1. Esimerkki alkuperäisilmaisun muuntamisesta pelkistetyksi ilmaisuksi.	17
Taulukko 2. Esimerkki pelkistettyjen ilmaisujen ryhmittelystä alaluokaksi.	18
Taulukko 3. Esimerkki alaluokkien ryhmittelystä yläluokaksi.	18
Taulukko 4. Esimerkki yläluokkien ryhmittelystä pääluokaksi.	19

Liitteet

Liite 1	Tutkimusaineistona käytetyt julkaisut
---------	---------------------------------------

1 Johdanto

Mitä tulee mieleesi sanasta naisvanki? Mihin tietoon mielikuvasi pohjautuu? Oletko kenties lukenut aiheesta lehdistä? Yhteiskunnassamme medialla on merkittävä rooli yhteisen informaatiopohjan rakentamisessa. Median julkaisuissa voidaan tulkita ja käsitteellistää erilaisia asioita ja sitä kautta vaikuttaa ihmisten käsityksiin sekä keskusteluun. Media tarjoaa myös eräänlaisen areenan monenlaiselle keskustelulle. (Wiio, 2006, ss. 5–63) Naisvangeista sekä heidän erityisyydestään puhutaan tällä hetkellä enemmän niin ammatillisella kuin yhteiskunnallisella tasolla. Naisvankeihin liittyvän tutkimuksen ja koulutuksen lisääntyminen sekä yleisesti monipuolistuva tasa-arvokeskustelu ovat nostaneet esiin naisvankien asiaa.

Tämä on tutkimuksellinen opinnäytetyö, joka toteutettiin laadullisena tutkimuksena. ”Miten media puhuu naisvangeista?” on tämän työn keskeisin kysymys ja vastauksia siihen haetaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tarkasteluun valittiin valtakunnan luetuimpien ja aiheesta aktiivisimmin julkaisevien päivälehtien julkaisut, joissa mainitaan naisvangit. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, miten mediassa puhutaan naisvangeista. Tavoitteena on tehdä näkyväksi, millaista sosiaalista todellisuutta mediassa naisvangeista luodaan. Mielenkiintoista on myös nähdä, millaisia rooleja naisvangeille annetaan päivälehtien kirjoittamana.

Rikostaustaset henkilöt ja vangit ovat vähemmistöryhmä, joka eroaa monella lailla yhteiskuntamme valtaväestöstä. Vangit ovat yhteiskuntamme huono-osaisimpia koulutustaustan ja sosiaalisen aseman suhteen. Kaikkien vankien joukossa on erityinen ryhmä, naisvangit, joiden taustasta löytyy usein haasteita sekä laaja-alaisia ongelmia. Heidän elämässään traumaattiset tapahtumat ja heikko sosiaalinen asema ovat yleisiä. Rikostaustaiset naiset ovat moninainen ryhmä, jolla on yksilöllisiä sekä vaihtelevia tuentarpeita. Vaikka samankaltaisia piirteitä löytyy usein, eivät kaikki rikostaustaiset naiset ole tuentarpeessa eivätkä täytyä tyypillisiä tunnusmerkkejä. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, ss. 4–6)

2 Naisvangin sosiokulttuurinen todellisuus

Nainen vankilassa kuuluu automaattisesti vähemmistöön. Vuonna 2021 naisvankeja oli 8 prosenttia kaikista vangeista eli keskimäärin 214 naisvankia päivittäin.

Yhdyskuntaseuraamusasiakkaista naisten osuus on ollut viimeisen kymmenen vuoden ajan noin 11 prosenttia. Naisvankeusvangit olivat keskimäärin 40-vuotiaita. Naisista puolet uusivat rikoksensa vapautumisensa jälkeen viiden vuoden sisään (Rikosseuraamuslaitos, 2021, ss. 16–24). Rikoksen uusimistodennäköisyys on kuitenkin alhaisempi kuin miehillä. Vankilaan tulijoista ensikertalaisia on enemmän naisissa kuin miehissä. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 6)

2.1 Asema rikos- ja päihdemaailmassa

Rikos- ja päihdemaailma näyttäytyy hyvin miehisenä sekä väkivaltaisena ympäristönä. Näissä piireissä naiset jäävät alisteiseen asemaan mm. sukupuolensa sekä vähäisen määränsä vuoksi. Selviytyäkseen naiset joko häivyttävät sukupuoleen liittyviä ominaisuuksiaan tähtäämällä ”hyvän jätkän” rooliin. Toinen vaihtoehto on ottaa ”pirihuoran” rooli, joka on naiselle tyyppisempi rooli rikollis- ja päihdepiireissä, mutta myös se kaikista halveksituin rooli. ”Hyvän jätkän” roolia pidetään parempana asemana, mutta saadakseen ”hyvä jätkän” roolin on oltava valmis käyttämään väkivaltaa ja ansaittava paikkansa. Naiseuden ilmaisulle jää hyvin kapea tila päihde- ja rikollispiireissä. Naiset näissä piireissä myös itse ylläpitävät ahtaita oloja valitsemalla kapean maskuliinisen ja väkivaltaisen ”hyvän jätkän” roolin ja halveksimalla ”pirihuoran” roolia. (Salovaara, 2019a, ss. 121–124) Seksuaalisuutta voi käyttää rikollispiireissä välineenä, joka vääristää käsitystä omasta seksuaalisuudesta. Seksiä vastaan voi saada esimerkiksi päihteitä tai yöpaikan. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 16)

Naisvangeista asunnottomana vapautuu noin 40 %, joka asettaa heidät haavoittuvaan asemaan. Asunnottomuus nostaa uusintarikollisuuden sekä päihteiden ongelmakäytön riskiä. Kadulla heikon aseman vuoksi naiset hakevat turvaa haitallisista miessuhteista, joihin saattaa liittyä fyysistä ja henkistä väkivaltaa, seksuaalista hyväksikäyttöä sekä päihteiden ongelmakäyttöä. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 18)

Naisvangeista yli puolet asuivat parisuhteessa ennen vankilaan joutumista (Joukamaa ym., 2010, s. 26). Parisuhde sellaisen kumppanin kanssa, joka on rikollis- ja päihdepiireissä hyvässä asemassa, suojaa naista roolien valinnalta ja mahdollistaa paremman aseman (Salovaara, 2019a, s. 124). Parisuhde voi olla siis naiselle joko suojaava tekijä tai alistava ja väkivaltainen. Toisaalta nainen saattaa olla riippuvainen kumppanistaan tämän tarjoaman asunnon tai päihteiden vuoksi. Tavallisimmin naisen kumppani on myös päihteiden käyttäjä, eikä tukea päihteettömyyteen ole saatavilla kumppanin taholta. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 13)

Yhteiskunnassamme tyypillisesti naiseuteen liitetään tiettyjä odotuksia ja normeja eikä naisten odoteta toimivan rikollisesti. Naiset halutaan nähdä äiteinä ja hoivaajina sekä olevan kilttejä ja lempeitä. Tästä syystä rikostaustainen nainen ei ole rikkonut ainoastaan lakia vaan myös yhteiskuntamme asettamia odotuksia ja normeja naisista. Naiset kokevat häpeää, syyllisyyttä sekä arvottomuuden tunnetta toiminastaan. Kokemus siitä, ettei ole hyväksytty syntyy helposti, joka taas vahvistaa häpeän kokemusta ja saattaa siirtyä osaksi omaa persoonaa. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 14)

2.2 Mielenterveys- ja päihdehäiriöt

Mielenterveyden haasteet ovat naisvangeille yleisiä. 85 prosentilla voidaan diagnosoida jokin mielenterveyshäiriö. Erilaiset päihderiippuvuudet, persoonallisuushäiriöt sekä mieliala- ja ahdistuneisuushäiriöt ovat yleisimmät häiriöryhmät. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 7) Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve -tutkimuksessa havaittiin, että 70 prosentilla naisvangeista oli todettu jokin persoonallisuushäiriö.

Mielenterveyspalveluiden käyttö oli selkeästi yleisempää naisvankien kohdalla kuin muilla tutkimukseen osallistuneilla ryhmillä. Naisvangeista 70 prosenttia oli ollut jossakin psykiatrisessa avohoidossa ja 43 prosenttia oli ollut psykiatrisessa sairaalahoidossa. (Joukamaa ym., 2010, ss. 34–46)

Naisten päihdehäiriöt sekä mielenterveyshäiriöt liittyvät usein toisiinsa. Naiset saattavat pyrkiä päihteiden käytöllä turruttamaan tunteita, selviytymään sietämättömistä oloista sekä hakemaan jännitystä ja hyväksyntää päihdepiireissä. Päihderiippuvuus on vangeilla yleistä.

(Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, ss. 7–8) Naisvangeista 89 prosentilla on todettu jossakin vaiheessa elämäänsä jokin päihdehäiriö (Joukamaa ym., 2010, ss. 34–46). Suuri osa käyttää useampaa päihdyttävää ainetta samanaikaisesti. On tavallista, etenkin nuorten naisten keskuudessa, että esimerkiksi lääkkeitä tai huumausaineita käytetään alkoholin kanssa yhdessä (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 7). Päihteiden käytöllä ja rikollisuudella on selkeä yhteys. Kaikki päihteitä käyttävät naiset eivät kuitenkaan ole rikollisia, mutta usein päihdekäyttöä rahoitetaan rikollisin keinoin. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 8)

2.3 Väkivallan kaksoisrooli

Rikostaustaiset naiset ovat kohdanneet väkivaltaa monin eri tavoin sekä sen eri muodoissa. Kokemukset vaihtelevat yksittäisistä tapahtumista elämänmittaiseen ja monitahoiseen väkivaltaan. Väkivallan kokemukset voidaan jakaa kahteen, uhrin sekä tekijän positioon. (Salovaara, 2019a, s. 129)

Naisvangeista 43 prosenttia on tuomittu väkivaltarikoksesta (Rikosseuraamuslaitos, 2021, ss. 16–24). Kun nainen tekee henkirikoksen, uhri on yleisimmin sukulainen tai perheenjäsen. Teko on useimmiten pakokeino ahdistavasta elämäntilanteesta ja taustalla on usein vakava masennustila. Nähdään, että naisrikollisia on kahdenlaisia. On naisia, jotka lopettavat itseensä kohdistuvan väkivallan väkivallalla sekä naisia, joille henkirikos on vaihtoehto itsemurhalle. (Lindeman ym., 1993) Kohdattua väkivaltaa on monenlaista. Väkivalta traumatisoi sekä madaltaa kynnystä käyttää väkivaltaa. Väkivallasta tuomittujen naisten taustalla onkin runsaasti koettua väkivaltaa. (Salovaara, 2019b, s. 25) Väkivallan käyttö ja siitä saatu maine suojaa naista rikollis- ja päihdemaailmassa. Väkivaltaa käytettiin tilanteissa, joissa oli tarve ratkaista jotain sekä tilanteissa, joissa oli totuttu käyttämään väkivaltaa tai väkivallalla otettiin oma elämä hallintaan. Väkivaltaa käytettiin itsepuolustuksesta aina velkojen perintään asti. (Salovaara, 2019a, ss. 125–140) Väkivallan käyttämiseen saattaa liittyä positiivisia tuntemuksia, kuten hallinnan tai voiman tunnetta. Lapasiin kohdistuvan väkivallan tekemistä oikeutetaan väsymyksellä lapsen itkuun sekä kasvatuksellisenä keinona kurittaa lasta. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 15)

Monen naisvangin taustalla on väkivaltaisia parisuhteita. Väkivalta tapahtui yleensä spontaaneissa tilanteissa, joissa pahoinpitelijä oli käyttänyt päihteitä. (Salovaara, 2019a, s. 131) Päihteiden ongelmakäyttö lisää naisten riskiä ajautua väkivaltaisiin parisuhteisiin (Salovaara, 2019b, s. 25). Naisvangeista kumppanin fyysisesti pahoinpitelemäksi oli tullut 69 prosenttia ja kumppanin henkisesti pahoinpitelemäksi 65 prosenttia (Joukamaa ym., 2010, s. 27). Fyysisen ja henkisen väkivallan lisäksi parisuhdeväkivaltaan saattaa liittyä seksuaalista ja taloudellista väkivaltaa sekä vainoa (Salovaara, 2019a, s. 130).

Naisvangeista kumppanin taholta seksuaalisesti hyväksikäyttämäksi on joutunut 19 prosenttia ja lähisukulaisen seksuaalisesti hyväksikäyttämäksi 16 prosenttia sekä muun henkilön seksuaalisesti hyväksikäyttämäksi 31 prosenttia naisista (Joukamaa ym., 2010, s. 27). Kokemukset raiskauksesta ja seksuaalisuutta vahingoittavasta väkivallasta ovat saattaneet tapahtua esimerkiksi kadulla asuessa tai parisuhteessa. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 16).

Päihteiden käyttö altistaa joutumista väkivaltaisiin tilanteisiin. Esimerkiksi huumekauppa ja velan perintä altistaa väkivallan käyttöön sekä uhriksi joutumiseen. Rikos- ja päihdemaailmassa väkivallalla saatetaan myös rankaista väärästä teosta. Rankaisun tapa tai syy ei ole aina uhrille selkeä. Väärinteon varjo saattaa kulkea tekijänsä mukana pitkään ja samasta väärinteosta saattaa joutua kokemaan useita erilaisia rangaistuksia eri rankaisijoilta. Muita väkivallan kohteena olemisen kokemuksia oli katuväkivallasta, parisuhteen ulkopuolisesta väkivallasta sekä koulukiusaamisesta. (Salovaara, 2019, ss. 144–145)

2.4 Sosioekonominen asema ja äitiys

Yli puolet naisvangeista kuuluu yhteiskuntamme alimpaan sosiaaliseen luokkaan ja noin puolella ei ole ammatillista koulutusta (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 4).

Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve -tutkimuksen mukaan naisvangeista vain 51 prosenttia on suorittanut perus- tai keskikoulun. Naisista 8 prosenttia oli suorittanut lukion. Korkeakoulun tai ammattikorkeakoulun suorittaneita oli vain 2 prosenttia. Naisista kolmannes oli työkykyisiä ja lähes puolet täysin työkyvyttömiä. Ennen vankilaan päätymistä naisvangeista 6 prosenttia oli ollut ansiotyössä ja 78 prosenttia oli

työttömänä. Sairauden vuoksi pois töistä oli 11 prosenttia. Lisäksi kotiäitejä tai opiskelijoita oli 5 prosenttia. Naisvangeista 14 prosenttia ei ollut koskaan ollut ansiotyössä. (Joukamaa ym., 2010, ss. 28–29)

Naisvangeista noin kahdella kolmasosalla oli omia lapsia. Miesvankeihin verrattuna naisvangeilla oli yleisimmin parisuhde ja omia lapsia. (Joukamaa ym., 2010, s. 26)

Merkittävänä osana naisen identiteettiä pidetään äitiyttä ja siihen liitetään usein hoivaajan ja huolehtijan rooli. Vankeusaikana moni naisvanki joutuu kuitenkin eroon lapsistaan.

Suhteet omiin lapsiin ovat naisille tärkeitä ja ikävä sekä huoli lapsista ovat vankilassakin läsnä. Osalla päihdeiden ongelmakäyttö on saattanut johtaa lasten huoltajuuden menettämiseen jo ennen vankeutta. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 17)

Vankeusrangaistuksen tai päihdekäytön ajaksi äitiys ei kumminkaan lakkaa olemasta.

Toisaalta lapsen kasvu ja kehitys ei lakkaa vanhemman vankeuden tai kuntoutuksen ajaksi (Salovaara, 2020, s. 302) On tavallista, että nainen kokee epäonnistumista äitinä. Rikollisesta elämäntavasta irtautumisessa ja päihdeiden käytön lopettamisessa lapset toimivat usein keskeisenä motivaationa. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 17) Monelle naisvangille lapset ovat voimavara, jonka vuoksi tuntuu merkitykselliseltä integroitua takaisin yhteiskuntaan (Salovaara, 2020, s. 302).

2.5 Traumakokemukset

Tunneperäinen vaurio eli psyykkinen trauma, syntyy ihmisen koettua jonkin ylipääsemättömän tapahtuman tai elää tilanteessa, joka ylittää yksilöllisen sietokyvyn. Tilanne voi olla poikkeuksellisen järkyttävä tai siihen saattaa liittyä hengenvaarassa olemisen ja hallitsemattomuuden kokemuksia. Trauma syntyy samoin tilanteessa, jossa ihmisen perustarpeet jäävät huomioimatta toistuvasti. (Mielenterveyden keskusliitto, n.d)

Monen naisvangin taustassa on erilaisia traumaattisia kokemuksia. Osattomuus, syrjäytyminen, väkivalta, pahoinpitelyt ja muut traumatisoivat kokemukset ovat osa monen vangin elämää jo lapsuudesta asti. (Laakkonen, 2021) Naisvangeilla on todettu olevan traumaattisia kokemuksia selvästi yleisemmin kuin muilla vankiryhmillä (Joukamaa ym., 2010, s. 27).

Osalla naisvangeista on omassa lapsuudessa väkivallan, turvattomuuden ja kaltoinkohtelun kokemuksia (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, ss. 6–17). Naisvangeista 25 prosenttia oli pahoinpidelty lapsena kotona (Joukamaa ym., 2010, s. 27). Monen vangin lapsuus on ollut rikkonainen. Kolmannes on viettänyt lapsuuden kotona molempien vanhempien kanssa. Sijoitettuna kodin ulkopuolelle on ollut vangeista viidennes. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 6)

Selviytyäkseen rikki oleva ihminen piilottaa traumaattiset kokemukset, eivätkä ne näy päällepäin. (Salovaara, 2019b, s. 25) Traumaattisen tapahtuman kokenut ihminen saattaa kärsiä toistuvista mielikuvista tapahtuneesta, hetkellisistä sekä voimakkaista takaumista, painajaisista tai ahdistuneisuudesta. Olo saattaa olla myös ylivireä sekä tapahtumien keskeisien asioiden muistaminen voi olla hankalaa. Tällainen henkilö saattaa pyrkiä välttämään oloja, jotka muistuttavat trauman aiheuttamaa tilannetta. Lääketieteellisesti tällaista tilaa voidaan kutsua traumaperäiseksi stressihäiriöksi. (Huttunen, 2022) Traumamat saattavat näyttäytyä vaikeutena hakeutua avun piiriin tai luottamuspulana viranomaisiin. Ylipäätään vuorovaikutus ihmisten kanssa saattaa tuntua turvattomalta. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 12)

Monilla naisvangeilla on kokemuksia miesten tekemästä väkivallasta sekä rikos- ja päihdepiireissä naisen alisteisesta asemasta. Miesten läsnäolo saattaa lisätä turvattomuuden tunnetta ja nostaa esiin haitallisia valtasuhteita entisestä elämästä. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 12) Naisvankiselvityksessä on tutkittu, että noin puolet naisvangeista kokevat seksuaalista häirintää vankilassa miesvankien taholta. Kansainvälisessä naisvankitutkimuksessa todetaan puolestaan, että naisiin kohdistuvia häiriötekijöitä havaitaan sekavankiloissa merkittävästi. Naisvankiselvityksessä todetaan myös, että nais- ja miesvankien erillään asuttamista suositellaan useammassa sopimuksessa sekä suosituksessa. (Tammi-Moilanen, 2020, s. 5)

Traumaattisia kokemuksia omaavien ihmisten ymmärtämiseen sekä heidän kanssaan työskentelyyn tarvitaan tutkimukseen perustuvaa tietoa ja osaamista. Näin kohtaamisissa osataan ottaa huomioon vaikeiden kokemusten jälkivaikutukset ja kyetään välttämään lisävaurioiden aiheuttamista. (Linner Matika, 2023) Traumainformoitu työote kohdistaa

työntekijän ajatukset oireilun sijasta ihmiseen. Tarkoituksena on trauman aiheuttaman oireilun ja sen monialaisten vaikutusten tunnistaminen sekä sisäistää toipumiseen tarvittavat toimet. Pääosassa on lisätä turvan tuntua asiakkaan elämän eri osa-alueilla. Kohtaamisissa tulisi välttää uudelleen traumatisoitumista. Ei ole hyväksi nostaa keskusteluun traumoja, jos ei ole aikaa, eikä riittävää ammattitaitoa aiheiden käsittelyyn. Tavoitteena on luoda fyysisesti, sosiaalisesti sekä emotionaalisesti turvallisia vuorovaikutustilanteita. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 12)

3 Naisten kohtaaminen vankilassa

Suomi on sitoutunut noudattamaan kansainvälisiä suosituksia koskien naisvankeja. Esimerkiksi YK:n naisvankeja koskevat ns. Bangkokin säännöt, Europan neuvoston vankilasäännöt, vankeinhoidon vähimmäissäännöt eli Mandela-säännöt. Suosituksissa ja sopimuksissa useimmiten kielletään sukupuolen perusteella tapahtuva syrjintä, suositellaan nais- ja miesvankien erillään asuttamista sekä pyydetään kiinnittämään huomiota naisvankien erityistarpeisiin. Pienten naisosastojen perustamista miesvankiloihin on kritisoitu kansainvälisessä naisvankitutkimuksessa, koska naisiin kohdentuvia häiriötekijöitä on havaittu runsaasti sekavankiloissa. Lisäksi on huomioitava miesten ja naisten ratkaisevasti erilaiset erityistarpeet. (Tammi-Moilanen, 2020, s. 5) Naisvankiselvityksessä Tammi-Moilanen (2020, s. 72) kuitenkin toteaa, että Suomen vankiloissa naisvankeja koskevat kansainväliset suositukset eivät ole yleisesti tunnettuja, saati sovellettuja.

Vankiloiden suunnittelu on lähtenyt miesten tarpeista, sillä suurin osa niin vangeista kuin henkilökunnastakin on miehiä. Vankila on ympäristönä hyvin miehinen ja naisvankien tarpeet ovat jääneet sivuun vankeinhoidon kehityksessä. (Laakkonen, 2021)

Naisvankiselvityksessä todetaan samansuuntaisesti, että tarkasteltaessa naisvankien asioita, voidaan huomata heidän jääneen sivuun, marginaaliin tai unohdettu vallan, kun turvallisuutta, toimintaympäristöjä tai toimintoja on suunniteltu tai henkilöstöä koulutettu (Tammi-Moilanen, 2020, s. 72).

Naiset nähdään rikosseuraamuksen piirissä vaativina, vaikeina sekä sopeutumattomina asiakkaina. Käsitys siitä, että naisvangit ovat hankalia asiakkaita syntyy, kun naiset eivät

sopeudu olemassa oleviin tapoihin, vaikka todellisuudessa kyse on siitä, etteivät palvelut sopeudu naisten tarpeisiin. (Salovaara, 2019b, s. 25) Naisvankitutkimuksessakin todetaan ongelmalliseksi alalle pinttynyt ennakoasenoituminen naisvankeihin sekä naisvankityöhön liittyvän tiedon ja osaamisen vaje (Tammi-Moilanen, 2020, s. 72).

Naiserityisyys kuuluu jo osaksi keskustelua rikosseuraamusalalla, mutta sen sisällöstä löytyy vaihtelevia tulkintoja. Osalle se tarkoittaa paikkaa missä naiset voivat lakata kynsiä sekä leipoa. (Tammi-Moilanen, 2020, s. 72) Naiserityisyyden huomioiminen ei ole ainoastaan naisille suunniteltujen ja toteutettujen palveluiden rakentamista, vaan se myös vaatii vallitsevien toimintatapojen ymmärrystä sekä uudelleen tarkastelua. Ymmärrys, kunnioitus ja turvallisuus ovat nais erityisyyden huomioimisen perusta. On ymmärrettävä naisvankien traumojen yleisyys sekä niiden vaikutukset, jotka vaativat psykososiaalisen lähestymistavan sisäitämistä sekä juurruttamista käytäntöön. Kohtaamisissa työntekijöiden ja naisvankien välillä syntyy vuorovaikutuksessa kunnioitus sekä kohtelu. Ymmärryksen ja kunnioituksen yhdistämisen tuloksena saadaan aikaan turvallisuutta. Turvallisuus käsittää myös sellaisen ympäristön luomista, jossa on mahdollisuus käydä läpi traumakokemuksia sekä opetella tunteiden käsittelyä. (Salovaara, 2019b, s. 25)

Naiserityisyyden lähtökohtana vankilassa on, että ne tavat, jotka toimivat miesvankien kanssa eivät välttämättä sovellu käytettäväksi naisvankien kanssa. Suurin osa nais erityisestä työstä tehdään vuorovaikutuksessa vangin arjessa. Yksinkertaisesti se tarkoittaa, että otetaan huomioon naisten tarpeet kaikissa vankilan toiminnoissa. Jotta nämä asiat voivat toteutua, tarvitaan vankiloihin osaavaa ja koulutettua henkilökuntaa, joka voi toteuttaa nais erityistä työtä. Koulutusta tarvitaan niin traumatietoisuudesta kuin päihde- ja mielenterveystyöstäkin. (Laakkonen, 2021)

4 Media osana luomassa sosiaalista todellisuutta

Sosiaalinen todellisuus rakentuu merkityksistä ja tulkinnoista sekä muista ihmismielen muodostelmista. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 2.2 Fundamentaalin vs. eklektinen asenne

–luku, kuudes kappale) Kielenkäyttö ei vain kuvaa maailmaa vaan se myös merkityksellistää, rakentaa, uusintaa ja muuntaa tätä sosiaalista todellisuutta, jossa elämme. Puhuessamme tai kirjoittaessamme merkityksellistämme asioita. (Jokinen ym., 2016, s. 26) Ei tule useinkaan ajatelleeksi, kuinka kaikella puhutulla ja kirjoitetulla on merkitystä siihen, kuinka ajattelemme ja näemme maailmaa.

Kun pohditaan, miten media vaikuttaa yhteiskuntaamme, tulee sitä tarkastella monesta eri näkökulmasta ja muistaa ettei yhtä yksiselitteistä vastausta ole olemassa. Toisaalta media antaa eräänlaisen areenan monenlaiselle keskustelulle ja sillä nähdään jo olevan vaikutusta yhteiskuntaamme. Median julkaisuissa voidaan tulkita ja käsitteellistää erilaisia asioita ja sitä kautta vaikuttaa ihmisten käsityksiin sekä keskusteluun. Lopulta median vaikuttavuus voidaan todeta vasta ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. (Wiio, 2006, ss. 53–65).

Suomalaisessa yhteiskunnassa medialla on merkittävä rooli yhteisen informaatiopohjan rakentamisessa. Yhteiskuntamme muuttuessa media voi toimia vanhaa säilyttäen, eli keskittyä perinteisiin uutisaiheisiin ja näkökulmiin sekä tukea vallitsevien instituutioiden toimintaa, joka olisi sille riskittömämpää ja helpompaa. Media voi myös toimia ns. uutta etsien eli nostaa esiin uusia yhteiskunnallisia haasteita ja ristiriitoja, analysoida vanhoja ilmiöitä tuoreista näkökulmista sekä suhtautua kriittisesti vakiintuneisiin toimintamalleihin ja rakenteisiin. Edellä mainittu tapa toimia olisi suomalaisen yhteiskunnan kannalta parempi. (Wiio, 2006, ss. 5–6)

Median polarisoituminen näkyy rakenteellisesti median jakaantumisena valtamediaan ja muuhun mediaan. Valtamedialla on mahdollisuus vaikuttaa merkittävästi siihen mikä on kulloinkin yhteiskunnassamme kiinnostavaa, haluttua, tärkeää tai paheksuttua sekä siihen mitä eri aiheita tulisi ajatella, koska sillä on mahdollisuus esittää valitsemansa aiheet suuresti suurelle yleisölle. Ilman valtamediaa laajamittaisen keskustelun aikaansaaminen yhteiskunnan asenteiden muuttamiseksi nähdään mahdottomana. Valtamedian suurella areenalla ratkaistaan, nouseeko jokin asia yhteiskunnalliseen keskusteluun vai ei sekä sen mihin suuntaan keskustelut etenevät. (Wiio, 2006, ss. 77–78)

5 Aiemmat tutkimukset

2020 julkaistussa naisvankiselvityksessä selvitettiin kokonaisvaltaisesti naisvankien oloja kaikissa Suomen vankiloissa, joihin oli sijoitettuna naisvankeja. Lisäksi selvityksessä esitettiin kehittämistarpeita ja ratkaisuehdotuksia naisvankien olosuhteiden kehittämiseksi. Pienten naisvankiosastojen turvallisuus, kuntoutuksen ja toimintojen niukkuus, naisten tarpeiden sivuun jääminen sekä mies- ja naisvankien epätasa-arvoinen asema olivat huolia naisvankiselvityksen taustalla. (Tammi-Moilanen, 2020, ss. 5–6)

Naisvankiselvityksen yhteydessä selvitettiin häirintäkyselyn avulla naisvankien kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä vankilassa. Kyselyn tuloksista selvisi, että naisvangeille on yleistä kokea seksuaalista häirintää vankilassa. Vastanneista 62 prosenttia oli kokenut seksuaalista häirintää vankilassa. Häirintää koetaan niin toisten naisvankien kuin miesvankienkin taholta. Yleisin häiritsijä oli toinen naisvanki. Naisvankiselvityksessä todetaan, että tulokset vahvistavat tarvetta naisvankien yksin asuttamiselle omiin selleihin/huoneisiin sekä ohjauksen ja valvonnan lisätarvetta naisvankien toiminta- ja asuintiloissa. Miesvankien taholta häirintää oli kokenut puolet kyselyyn vastanneista. Selvityksessä todetaankin, että määrää voidaan pitää turhan korkeana laitososuhteisiin. Nais- ja miesvankien välisestä sopimattomasta käytöksestä tehdään ilmoituksia joka vuosi sekavankiloista. (Tammi-Moilanen, 2020, ss. 61–62)

Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve -perustulosraportti julkaistiin vuonna 2010. Tutkimuksessa selvitettiin vuoden 2006 suomalaisten rikosseuraamusasiakkaiden terveydentilaa, sairastavuutta sekä siihen liittyvää työkyvyn alenemaa ja hoidontarvetta. Naisvangit olivat yksi neljästä osaotos ryhmästä. Tutkimukseen osallistui 101 naisvankia, jotka tulivat suorittamaan tai suorittivat vankeusrangaistustaan Hämeenlinnan vankilassa. Tutkimuksessa todettiin naisvankien terveydentilan olevan poikkeuksellisen huono. Naisvangit sairastavat, käyttävät lääkärin määräämiä lääkkeitä sekä saavat sairaalahoitoa elämänsä aikana huomattavasti useammin kuin miesvangit. (Joukamaa ym., 2010, ss. 4–33)

Samanlaista tutkimusta, kuin tämä opinnäytetyö, ei ole aiemmin tehty. Kaikista lähimmäksi osuu Anna Asplundin (2021, s. 3) AMK-opinnäytetyö, jossa hän keräsi tietoa printti- ja verkkomedioiden artikkeleista naisvangeille annetuista rooleista kehysanalyysin avulla. Asplund nosti esiin äidin, uhrin, naisen kuvattuna mieheen nähden sekä langenneen, mutta virheistään oppineen naisen roolit. Asplund (2021, s. 3) toteaa opinnäytetyössään, että naisvankit nähtiin artikkeleissa uhreina, jotka ovat ottaneet oikeuden omiin käsiinsä, virheistä oppineina naisina tai tekemistään virheistä huolimatta huolehtivina äiteinä riippuen tilanteesta. Naisvankien olemassaoloa sekä toimintaa verrattiin miesvankeihin useammassa artikkelissa.

Ulla Salovaaran (2019a, ss. 3–4) väitöskirjan tutkimuksen kohteena olivat rikostaustaisten naisten kertomukset elämänselämänsästä. Tutkimuksessa analysoitiin naisten kertomuksia yhteisöstä erottamisen ja takaisinliittämisen näkökulmista. Päihdekäyttö, äitiys, naisen asema sekä väkivalta olivat aineistonanalyysistä nousevia keskeisiä aiheita. Kertomukset naisten elämänselämänsästä jakautuivat kolmeen: Aikaan ennen vankilaa, aikaan vankeudessa ja aikaan vapautumisen jälkeen. Vankilasta vapautuvan tuentarpeita voitiin osoittaa tämän tutkimuksen perusteella. Tuen tulisi olla päihde- ja mielenterveyspalveluita, äitiyden tukemista ja kokonaisvaltaista vankeinhoitoa. Lisäksi tuen on oltava riittävää ja alkaa jo ennen vapautumista sekä jatkua vapautumisen jälkeen ammattilaisen tukemana.

Tutkittua tietoa naisvangeista Suomessa löytyy kaiken kaikkiaan niukasti. Ulla Salovaara (2020, s. 299) toteaaakin eräässä artikkelissaan, että miehet ovat olleet yhteiskuntatieteissä ja kriminologiassa tutkimuskohteena miltei itsestäänselvyys. Näennäisesti sukupuolineutraalitkin tutkimukset ovat todennäköisemmin koskeneet miehiä kuin naisia. Miesvankien tutkimista voidaan pitää vaikuttavampana ja mielekkäämpänä, koska 90 prosenttia vangeista on miehiä.

6 Tutkimus

Tämän tutkimuksellisen opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa tietoa siitä, miten mediassa puhutaan naisvangeista. Tutkimuskysymykseksi muodostuikin, miten mediassa puhutaan naisvangeista. Tavoite oli tehdä näkyväksi, millaista sosiaalista todellisuutta mediassa

naisvangeista luodaan. Tässä luvussa avaan laadullisen tutkimuksen ja sisällönanalyysin teoriaa sekä kuinka olen soveltanut aineistolähtöistä sisällönanalyysia tutkimusmenetelmänä. Tuon esille kuinka olen hajottanut, koonnut ja uudelleen järjestänyt aineistoa saadakseni vastauksia tutkimuskysymykseeni. Lopuksi pohdin tutkimukseni eettisyyttä ja kestävyyttä.

6.1 Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi

Laadullinen tutkimuksen kohteena on sosiaalinen todellisuus (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 2.2 Fundamentaalin vs. eklektinen asenne –luku, kuudes kappale). Laadullisen tutkimuksen näkökulmasta todellisuus on moninainen ja yksilöllinen sekä ihmismielen prosessien luoma. Lisäksi todellisuudella ei tarkoiteta koko todellisuutta vaan juuri sitä todellisuutta, joka rakentuu ihmismielen merkityksissä. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, Lopuksi –luku, toinen kappale) Laadullisessa tutkimuksessa ei haeta yleistyksiä vaan tavoitteena on kuvata jotakin ilmiötä tai tilannetta, tietyn toiminnan ymmärtämistä tai osoittaa teoreettisesti jollekin ilmiölle ymmärrettävä tulkinta. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 3.4 Tutkimukseen osallistuvien määrä –luku, kolmas kappale)

Yleisimmät laadullisen tutkimuksen aineistonhankinta menetelmät ovat havainnointi, haastattelu, kysely ja erilaisista kirjallisista tiedostoista koottu tieto (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 3. Aineistonhankinta ja määrä laadullisessa tutkimuksessa –luku, toinen kappale). Tutkimusainestoksi kirjallinen aineisto voidaan jakaa joko yksityisiin tai joukkotiedotuksen tuotoksiin. Joukkotiedotus tuotoksilla viitataan sanoma- ja aikakauslehtien lisäksi elokuvaan ja radio- ja tv-ohjelmiin, vaikka viimeisimmät eivät kirjallista aineistoa olekaan. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää edellä mainittujen kirjallisten aineistojen analysoinnissa. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 3.3 Muita aineistonkeruumenetelmiä –luku, ensimmäinen ja toinen kappale)

Tämä tutkimus toteutettiin laadullisena sisällönanalyysinä, jota lähestyin aineistolähtöisesti. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää niin yksittäisenä metodina kuin väljänä teoreettisena viitekehyksenä, johon voidaan liittää erilaisia analyysikokonaisuuksia. Tämän avulla voidaan toteuttaa monenlaisia tutkimuksia. Useimmat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät

perustuvat tavallaan sisällönanalyysiin, kun sisällönanalyysillä tarkoitetaan kuultujen, kirjoitettujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. Näin ollen sitä ei voi pitää ainoastaan laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmänä. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 4. Laadullisen aineiston analyysi: sisällönanalyysi –luku, ensimmäinen kappale)

Aineiston analysoinnin päätin toteuttaa aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, koska se sopi tutkimukseni kokonaisuuteen sekä toi varmuutta minulle tutkijana. Sisällönanalyysillä menetelmänä voidaan analysoida systemaattisesti sekä objektiivisesti melkein mitä tahansa kirjalliseen muotoon laitettua materiaalia. Tarkoituksena on saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Tästä syystä sisällönanalyysi saa myös kritiikkiä, sillä se jää herkästi keskeneräisen tuntuiseksi. Johtopäätösten tekeminen saattaa olla hankalaa ja tiivistetty aineisto esitellään ikään kuin tuloksina. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 4.4 Sisällönanalyysi –luku, ensimmäinen kappale) Sisällönanalyysi sopi tähän tutkimukseen hyvin, koska tarkoitus oli saada yleinen sekä tiivistetty vastaus tutkimuskysymykseen. Sisällönanalyysin vahvuutena pidin myös sen selkeää ohjeistusta, kuinka aineisto analysoidaan. Selkeä ohjeistus ja tiukat raamit pitivät minut tutkijana paremmin objektiivisena, eikä jo ennestään vahva tietopohjani sekoittunut analyysiin. Näin vahvistin tutkimustulosten kestävyttä.

Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven teoksessa Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi on kuvattu aineistolähtöisen sisällönanalyysin kulkua mukailen Milesia ja Hubermania (1994), joiden mukaan aineiston analyysin prosessi voidaan jakaa karkeasti kolmeen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto pelkistetään eli redusoidaan. Toisessa vaiheessa aineisto ryhmitellään eli klusteroidaan. Kolmannessa vaiheessa luodaan teoreettiset käsitteet eli abstrahointi. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 4.4.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi –luku, ensimmäinen kappale)

Ensimmäisessä vaiheessa tarkoitus on pelkistää aineistoa eli karsia siitä epäolennaisuudet pois joko pilkkoen tai tiivistäen. Aineistosta voi esimerkiksi etsiä tutkimustehtävää kuvaavia ilmaisuja ja alleviivata niitä eri värein. Näin aineistosta saadaan nostettua esiin alkuperäisilmaisut, joista tehdään pelkistetyt ilmaisut. Alkuperäiset ja pelkistetyt ilmaisut

listataan allekkain mitään hävittämättä. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 4.4.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi –luku, neljäs kappale)

Toisessa vaiheessa, eli ryhmittelyssä alkuperäiset ilmaisut käydään läpi ja niistä etsitään käsitteitä, jotka kuvaavat ilmiöiden erilaisuutta tai samankaltaisuutta. Näistä käsitteistä luodaan ns. alaluokat, joiden alle pelkistetty aineisto ryhmitellään. Luokittelua jatketaan niin, että alaluokkia ryhmittelemällä syntyy yläluokkia, yläluokkia ryhmittelemällä syntyy pääluokkia ja lopuksi yhdistävä luokka. Yhdistävä luokka on yhteydessä tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 4.4.3 Aineistolähtöinen sisällön analyysi –luku, viides kappale)

Ryhmittely nähdään osana kolmatta vaihetta eli käsitteellistämistä, siinä tutkimuksen kannalta olennainen tieto erotetaan ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä valikoidun tiedon perusteella. Yhdistäviä luokkia voi olla useita ja ryhmittelyä voi jatkaa niin kauan kuin aineiston sisällön näkökulmasta on mahdollista. Polun alkuperäisilmaisuihin täytyy olla aineistossa näkyvissä koko analyysin ajan. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, 4.4.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi –luku, kuudes kappale)

6.2 Tutkimusaineisto ja aineiston hankinta

Ensimmäisenä rajasin lehdet, joiden julkaisuja otin tähän tutkimukseen. Valitsin viikkolehdet, koska koin niiden saavuttavan eniten tavallisia kansalaisia. Koin myös viikkolehden julkaisevan kestävämpää materiaalia kuin esimerkiksi iltapäivälehdet. Lehdiksi valikoituivat Aamulehti, Helsingin Sanomat, Turun Sanomat, Kaleva, Keski-suomalainen, Kainuun Sanomat, Savon Sanomat ja Hämeen Sanomat, koska kyseiset lehdet ovat joko luetuimpien lehtien joukossa Suomessa tai aktiivisimpia julkaisemaan artikkeleita aiheesta.

Alun perin tarkoitus oli ottaa tutkimusaineistoon mukaan viimeisen kahden vuoden sisään julkaistut artikkelit, mutta niin aineistosta olisi tullut liian laaja ammattikorkeakoulun opinnäytetyöksi. Tarkasteluun rajasin siis vuonna 2022 julkaistut artikkelit edellä mainituista lehdistä, joiden artikkeleissa mainitaan naisvangit. Tarkoitukseni oli tuottaa myös ajankohtaista tietoa, joten aikaikkunaksi vuosi 2022 oli selkeä valinta. Artikkelit löytyivät

ePress –sivustolta. Aineiston hankinta oli poikkeuksellisesti työn ensimmäisiä vaiheita, koska en ollut alkuun varma löytyisikö edes riittävää aineistoa.

Aineistoa kerätessä huomasin useamman lehden julkaiseen käytännössä saman sisältöisen artikkelin. Näissä tilanteissa tutkimukseen valitsin yhden niistä. Toimin näin, koska ajattelin, ettei ole merkitystä sillä, kuinka monesti sama artikkeli on julkaistu vaan sillä mitä artikkelissa sanotaan. Eri sisältöisiä artikkeleita löytyi yhteensä yhdeksän kappaletta ja näistä tutkimusaineisto koostuu. Aineistoon kuuluu kaksi Kalevan, yksi Savon Sanomien, yksi Turun Sanomien, kaksi Aamulehden sekä kolme Hämeen Sanomien artikkeleita. Artikkeleista löytyy erillinen taulukko tämän työn liitteissä. Aiheet otsikkotasolla liittyvät naisvankien työntekoon ja opiskeluun, vankilauudistukseen, Linna-dokumenttisarjaan, uusiin naisvankivaatteisiin, väkivallasta puhumiseen sekä Kaisa Tammen Vankilan pomona -teokseen. Artikkeleita oli julkaistu lehden eri osastoissa ja kirjoittajat olivat useimmiten toimittajia. Haastatteluja oli suurimmassa osassa artikkeleita ja ääneen päästettiin niin vangit kuin asiantuntijatkin.

6.3 Tutkimusaineiston analyysin toteutus

Analyysin tekeminen alkoi siitä, että luin kaikki julkaisut läpi useampaan kertaan. Tämän jälkeen minulla oli niistä suurpiirteinen käsitys. Valitsin, että alkuperäisilmaisun pituus olisi lauseen verran. Käytännössä se ei ollut mahdollista, koska jossain tapauksissa lause ei riittänyt kuvaamaan koko asiaa ja sen irrottaminen asiayhteydestään olisi muuttanut ilmaisun asiasisältöä. Näin ollen yksi alkuperäisilmaisu oli yhden tai useamman lauseen mittainen, riippuen asiasisällöstä. Seuraavaksi aloin siis yliviivaamaan tekstistä alkuperäisilmaisuja, jotka kertoivat naisvangeista. Nostin yhteensä 72 alkuperäisilmaisua, jotka kirjasin taulukkoon. Taulukointi oli minulle helpoin ja selkein tapa laittaa muistiin sekä järjestää aineistoa. Seuraavaksi selkeytin alkuperäisilmaisut pelkistetyiksi ilmaisuksi, kuten taulukossa 1 on havainnollistettu. Pelkistäessä kiinnitin huomiota siihen, mitä tekstissä lukee, ajattelematta liikaa piilomerkityksiä. Jos olisin jäänyt miettimään jokaisen alkuperäisilmaisun piilomerkityksiä, pelkistettyjen ilmaisujen määrä olisi noussut merkittävästi, eikä se olisi ollut mielestäni tarkoituksenmukaista.

Taulukko 1. Esimerkki alkuperäisilmaisun muuntamisesta pelkistetyksi ilmaisuksi.

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
”Ihmisten tarinat ovat aina yksilöllisiä, mutta on niissä keskenään jotain samaakin. Etenkin niiden naisten tarinoissa, jotka ovat päätyneet vankilaan.” (Saarinen, 2022, s. B9)	Naisvankien tarinoissa on keskenään jotain samanlaista.

Seuraavana vuorossa oli alaluokkien luominen ja pelkistettyjen ilmaisujen ryhmittely sekä taulukoiminen. Aloitin selaamalla alkuperäisilmaisuja ja etsimään niistä käsitteitä, joita voisin käyttää alaluokkien otsikkoina. Esimerkiksi alaluokka mielenterveysongelmainen löytyi alkuperäisilmaisusta. Alkuperäisilmaisuista ei kuitenkaan löytynyt riittävän kuvaavia käsitteitä kaikille pelkistetyille ilmaisuille. Osa alaluokista on siis muodostettu tuomalla samankaltaiset pelkistetyt ilmaisut yhteen ja etsimällä niille kuvaava käsite. Taulukossa 2 on esimerkki alaluokan luomisesta niin, että samankaltaiset ilmaisut tuodaan yhteen.

Taulukko 2. Esimerkki pelkistettyjen ilmaisujen ryhmittelystä alaluokaksi.

Pelkistetyt ilmaisut	Alaluokka
<p>Etenkin väkivaltarikoksesta vankilaan päätyvän naisen taakka on suuri</p> <p>Moni naisvanki tuntee häpeää</p> <p>moni naisvanki kokee olevansa yhteiskunnan pohjasakkaa</p> <p>Naisvangeilla on taakkana se, että he ovat rikkoneet yhteiskunnassa vallitsevia käsityksiä ja rajoja siitä, mitä nainen on</p> <p>Naisvanki kertoo tuntevansa itsensä pieneksi</p>	Huonommuuden kokemus

Yhdistelemällä alaluokkia rakentuivat yläluokat, tämä on havainnollistettu taulukossa 3.

Yläluokat yhdistämällä syntyi pääluokat, joista esimerkki taulukossa 4. Lopuksi pääluokkia yhdistämällä sain vastauksen tutkimuskysymykseen.

Taulukko 3. Esimerkki alaluokkien ryhmittelystä yläluokaksi.

Alaluokat	Yläluokka
<p>Huonommuuden kokemus</p> <p>luottamuspuola</p> <p>nähty vain rikollisena</p> <p>vapautuva vaarassa palata</p>	Syrjäytyminen

Taulukko 4. Esimerkki yläluokkien ryhmittelystä pääluokaksi.

Yläluokat	Pääluokka
Mielenterveys- ja päihdeongelmia Moniongelmaisuus Traumatausta Syrjäytyminen	Kokonaisvaltainen huono-osaisuus

6.4 Tutkimuksen eettisyys ja kestävyys

Ammatillista kokemusta vankiloista ja vangeista olen kartoittanut työharjoitteluiden avulla. Olen ollut harjoittelussa Kylmäkosken vankilassa sekä Hämeenlinnan vankilassa. Lisäksi olen valinnut opintoja, jotka tukevat minua urahaaveissani rikosseuraamusallalla. Tätä tutkimusta tehdessäni olen toiminut tutkimustieteellisen neuvottelukunnan laatimien hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti. (TENK, 2023)

Mielestäni on hyväksi tutkailla alkuun omaa ennakoasenoitumistani tutkimusaihetta kohtaan. Oma kokemukseni on se, että viikkolehdistä julkaistavien naisvangeista kertovien artikkeleiden määrä on liian vähäinen ottaen huomioon, kuinka tarpeellista oikeanlaisen tiedon jakaminen olisi. Vankeihin ja rikostaustaisiin henkilöihin liittyy vahva negatiivinen stigma, joka mm. haittaa merkittävästi rikostaustaisten henkilöiden integroitumista yhteiskuntaan. Viikkolehden vaikutus sosiaalisen todellisuuden luomisessa on suuri ja niiden tavoittamien kansalaisten määrä valtava. Tästä syystä koen, että viikkolehden tulisi kirjoittaa aiheesta enemmän. Tällä voitaisiin lieventää tuota negatiivista stigmaa. Mielestäni ääneen pitäisi päästää niin rikostaustaiset henkilöt kuin vankilan henkilökunta sekä asiantuntijat.

Harkitessani aineiston analysointitapoja huomasin tutustuneeni tutkimusaineistoon liikaa sekä jo aiemmin hankitun tiedon vaikuttavan objektiivisuuteeni. Tästä syystä esimerkiksi teemoittelu ei ollut vaihtoehto analyysitavaksi. Lopulta valitsin analyysitavaksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin, koska siihen oli saatavilla selkeä ohjeistus ja logiikka pohjautui vain aineistoon. Näillä valinnoilla mielestäni vahvistin tutkimuksen objektiivisuutta sekä luotettavuutta. Näiden syiden lisäksi sisällönanalyysi tuntui minusta luontevalta tavalta käsitellä aineistoa ja se sopi mielestäni kokonaisuuteen hyvin.

Eettisyyttä pohtiessani mietin, voiko tutkimuksestani olla haittaa jollekulle. Tulin siihen tulokseen, että haittaa ei synny. Tutkimusaineisto koostuu artikkeleista eikä ketään haastatella tätä tutkimusta varten. En myöskään tarkastele ainoastaan yhden lehden julkaisuja, vaan tarkastelussa on useamman lehden julkaisut. Koska kaikki aineisto on julkista, ei salassapito asioita tarvitse miettiä. On vain kunnioitettava ja arvostettava niiden kirjoittajia. Käsitelen myös kunnioittavasti muiden tutkijoiden töitä, ja pidän huolen oikeanlaisista lähdemerkinnöistä.

7 Tutkimustulokset

Tutkimuksen tulokset koostuvat analyysissä muodostuneista pääluokista. Pääluokiksi lopulta muodostuivat väkivalta, naisena vankilassa, kokonaisvaltainen huono-osaisuus ja tulevaisuudella on jotain annettavaa. Lisäksi aineistosta nousi yksi lause, jota pidin merkittävänä mutta en pystynyt liittämään sitä analyysin aikana yhteenkään ala-, ylä- tai pääluokkaan. Kuljetin lausetta taulukossa mukana loppuun asti. Aion pitää tämän yhden lauseen yhtenä pääluokkana. Perustelen valintaani sillä, että kun palaan tarkastelemaan alkuperäisilmaisuja, toistuu niissä sana ”moni”. Naisvankeja myös kuvaillaan alkuperäisilmaisuissa usein monikkomuodossa tai tekstistä käy muuten ilmi, että se koskee useampaa kuin yhtä naisvankia. Mielestäni lause ”Naisvankien tarinoissa on keskenään jotain samanlaista” kuvaa parhaiten alkuperäisilmaisuissa toistuvaa monikkumuotoa ja ”moni” –sanaa.

Lopuksi pääluokkia yhdistämällä muodostin vielä kiteytyksen, joka kuului seuraavasti: Mediassa puhutaan naisvankien samankaltaisesta taustasta, johon kuuluu kokonaisvaltaista

huono-osaisuutta ja moninaista väkivaltaa. Media tuo myös esille millaista on olla naisena vankilassa. Tämän lisäksi naisvangit nähdään naisina, joille tulevaisuudella on jotain annettavaa. Seuraavissa luvuissa avaan tuloksien sisältöä tarkemmin. Tulokset kuvailevat mediassa puhuttuja aiheita sekä asioita naisvangeista.

7.1 Moninainen väkivalta

Väkivalta nousi esille lähes jokaisessa tutkimukseen mukaan otetussa julkaisussa. Naisvangeista puhuttiin niin väkivallan tekijöinä kuin uhreinakin. Monesti nostettiin esiin myös teema ”itsekin uhri”, jolla tarkoitettiin esimerkiksi sitä, kuinka pitkään alisteisessa ja väkivaltaisessa suhteessa elävä nainen lopulta saa tarpeeksensa ja käyttää väkivaltaa pahoinpitelijäänsä vastaan.

Usein naiset ovat itsekin uhreja. He ovat saattaneet vuosikausia olla väkivaltaisessa suhteessa ja sitten yhtenä päivänä pinna katkeaa ja itseä pitää puolustaa tavalla, jolla ei pitäisi (Väkivallan kierteestä pitää puhua, 2022, s. 2)

Mediassa naisvankien kerrottiin joutuneen seksuaalisen väkivallan, lähisuhdeväkivallan sekä ihmiskaupan uhreiksi. Eräässä julkaisussa nostettiin esiin, että jopa puolella naisvangeista on pahoinpitelystä johtuva vamma.

Tutkimusten mukaan moni vankilassa istuva nainen on kokenut väkivaltaa ja seksuaalista hyväksikäyttöä. (Kytölä, 2022, s. B18)

Henkisen väkivallan osuudesta puhuttiin julkaisuissa vähän. Oikeastaan eräässä julkaisussa vain todettiin, että moni ei sitä edes tunnista. Alisteinen asema puolestaan nostettiin esille. Julkaisuissa kerrottiin, että naisvankien asema lähisuhteissaan ja omissa mikropiireissään on alisteinen. Ihmiskaupan uhriksi joutuminen oli mainittu muutamaankin kertaan, jota tietysti voidaan pitää alisteisen aseman ääri-ilmentymä.

Vankilaan päätyvät naiset ovat usein eläneet sellaisissa ihmissuhteissa, joissa heillä on ollut alisteinen asema. Alisteinen voi tässä tarkoittaa järkyttävääkin

väkivaltaa. He eivät todellakaan ole olleet yhteiskunnan tasa-arvoisia jäseniä omissa mikropiireissään. –Kaisa Tammi (Saarinen, 2022, s. B9)

Kun mediassa puhuttiin naisista väkivallan tekijöinä, puhuttiin henkirikoksen tehneestä, lapsensa surmanneesta ja puolisonsa hengiltä puukottaneesta naisesta. Julkaisuissa nostettiin esille, että poikkeuksellisen suuri osa naisvangeista on tuomittu väkivaltarikoksesta verrattuna muihin maihin sekä väkivaltarikosten olevan yleisin syy päätyä vankilaan.

Muihin maihin verrattuna myös väkivallasta tuomittujen naisten suhteellinen osuus on poikkeuksellista, joten suomalaisessa DNA:ssa on tältä osin jotain pielessä (Väkivallan kierteestä pitää puhua, 2022, s. 2)

7.2 Kokonaisvaltainen huono-osaisuus

Julkaisuissa nostettiin esiin, että naisvangeilla on mielenterveys- ja päihdeongelmia. Päihdeongelmista mainittiin huumeriippuvuus ja tarve päivittäiseen korvaushoitoon. Julkaisuissa tuotiin esille, että suurimmalla osalla naisvangeista on mielenterveysongelmia ja samoja naisia tapaa niin vankilassa kuin psykiatrisissa sairaaloissakin. Moniongelmaisuus näyttäytyi julkaisuissa kasautuneina ongelmina ja kouluttautumattomuutena sekä yleisenä sairastavuutena. Julkaisujen mukaan monilla naisvangeilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa ja osalla peruskoulukin on jäänyt kesken.

Naisvankiselvityksen (2020) mukaan esimerkiksi naisvangeista 84 prosenttia oli loukkaantunut tapaturmaisesti ja lähes puolella oli sairaushistoriassa pahoinpitelystä johtuva tapaturma. 85 prosentilla naisvangeista on myös jokin mielenterveydenhäiriön diagnoosi (Väkivallan kierteestä pitää puhua, 2022, s. 2)

Naisvankien traumatausta aiheena nousi esiin useissa julkaisuissa. Julkaisuissa todetaan naisvangeilla olevan usein traumatausta, osalla saattaa olla hurjiakin traumaoireita. Moni naisvanki tarvitsee tukea ja mahdollisuuden traumojensa työstämiseen. Naisvangeilla

saattaa olla taustalla kamaliakin kokemuksia, mm. kaltoinkohtelua ja väkivaltaa, jopa kidutusta.

Juuri väkivalta vie mahdollisuudet. Kun väkivalta täyttää elämän, näkymät kapeutuvat. Et enää suunnittele huomista, vaan huomio menee selviytymiseen. Sellaista monen naisen elämä on ollut ennen kuin heistä on tullut vankeja.
– Kaisa Tammi (Saarinen, 2022, s. B9)

Syrjäytyminen yhteiskunnasta näyttäytyy julkaisuissa naisvankien huonommuuden kokemuksena, luottamuspulana, toisten tuomitsevana asennoitumisena sekä vankilaan palaamisena. Julkaisuista oli selkeästi havaittavissa naisvankien huonommuuden kokemus itsestä. Häpeä, tehty rikos, pienuuden tunne, yhteiskunnan pohjasakkaan kuulumisen kokemus sekä kokemus naiseuden normien rikkomisesta kertovat huonommuuden kokemuksesta julkaisuissa.

Täällä naisilla on tekemänsä rikoksen lisäksi painolastina se, että he ovat rikkoneet yhteiskunnassa vallitsevia käsityksiä ja rajoja siitä mitä nainen on
– Kaisa Tammi (Saarinen, 2022, s. B9).

Luottamus yleisesti, sekä viranomaisia kohtaan, nousee esiin julkaisuissa haastavana asiana naisvangeille. Eräällä vangilla oli kokemus siitä, että viranomaisetkin voivat tehdä julmuuksia, vaikka yleisesti ajatellaan viranomaisten olevan aina hyvän puolella. Vain rikollisena kohdatuksi ja tuomituksi tuleminen ovat aineistosta nousevia teemoja.

Ymmärrys ja luottamus eivät ole tavallisia tunteita vapautensa menettäneiden keskuudessa – Naisvanki (Huoviala, 2022, s. 26).

Julkaisuissa kerrottiin, että osa naisvangeista on ollut vankilassa monta kertaa lyhyitä aikoja. Vapautuva naisvanki on vaarassa pudota yhteiskunnan kaikkien tukipalveluiden ulkopuolelle, todettiin eräässä artikkelissa. Huono itsetunto ja -arvostus nähtiin yhdeksi syyksi rikolliseen elämäntapaan palaamiseen.

Arvoton ja mitätön olo johtaa helposti entisen elämän pariin (Huoviala, 2022, s. 26)

7.3 Naisena vankilassa

Mediassa puhuttiin monista naisvankien vankeuden aikaisia positiivisia kokemuksia. Näitä olivat saadut oppimisen kokemukset ja aktiivinen toiminta vankilassa sekä saatu hyöty vankeudesta. Naisvangit kokivat tärkeäksi, että vankilassa on aktiivista toimintaa sekä jotain merkityksellistä tekemistä. Vankeusaika haluttiin käyttää hyödyksi. Vankila nähtiin myös turvapaikkana siviilielämän huonolta tilanteelta sekä käännekohtana, jolloin on mahdollisuus aloittaa uudelleen.

Suurin osa päätyy vankilaan, koska tilanne siviilissä on niin huono, että vankila on heille turvapaikka. Vankila voi olla mahdollisuus aloittaa uudestaan, vanki tietää. – Naisvanki (Huoviala, 2022, s. 26)

Julkaisuissa monet naisvangit nähtiin äiteinä, joiden mukana lapset tuodaan muurien sisäpuolelle. Heidät nähtiin myös inhimillisinä ihmisinä, joissa on enemmän samaa kuin erilaista verrattuna keneen tahansa naiseen sekä naisina, jotka ovat vain hetken aikaa vankilassa ja suurimman osan elämästään jotain aivan muuta.

Lopulta sinussa, minussa, lapsuudessa kotiväkivallasta kärsineessä pikkutyössä ja lapsensa surmanneessa naisvangissa on paljon enemmän samanlaista kuin erilaista. – Kaisa Tammi (Saarinen, 2022, s. B9)

Tammi muistuttaa, ettei ole sellaista ihmisryhmää kuin vangit. Vangit ovat täällä hetken aikaa ja suurimman osan elämästään he ovat jotain ihan muuta. (Saarinen, 2022, s. B9)

Naisvankien opiskelun mahdollisuus vankilassa tuotiin esiin mediassa kokonaisvaltaisesti positiivisessa valossa. Monet vankeuden aikaiset positiiviset kokemukset liittyvät kouluun ja opiskeluun. Positiivisia kokemuksia opiskelusta vankilassa oli mahdollisuus suunnata ajatuksia muualle, päiviin saatu sisältö sekä opinnoilla saavutettava hyöty. Positiivisia

vaikutuksia olivat saadut onnistumisen kokemukset, lisääntynyt itseluottamus, opintojen tuoma toiveikkuus tulevaisuutta kohtaan, kasvanut ymmärrys itseä kohtaan sekä ymmärryksen lisääntyminen omien lasten koulunkäynnin kannustamiseen ja motivointiin.

Jos ei olisi ollut tätä koulua, en välttämättä olisi näin toiveikas tulevaisuuden suhteen. Edistyminen on tuonut itseluottamusta. – Naisvanki (Huoviala, 2022, s. 26)

Mediassa puhuttiin naisten tarpeiden huomioimisen haasteista vankilassa muutamasta eri näkökulmasta. Naisvangit ovat vankiloissa vähemmistö. Miesvankeja on kolmisen tuhatta ja naisia alle 300. Sekavankilat koetaan haitallisiksi naisvangeille häirinnän, turvattomuuden ja traumojen syvenemisen vuoksi. Naisvankien tarpeet nähtiin erilaisiksi miehiin verrattuna ja naiseuden ilmaisu koettiin vankilassa haastavaksi. Naisvankien käytössä oli miesten vankivaatteet, jotka eivät istuneet naisille. Toisaalta tuotiin esille, että osa naisvangeista nimenomaa halusi käyttää miesten vaatteita.

Naisvangit halutaan omille osastoilleen, jossa he eivät altistu häirinnälle. Kun naisvangit voivat olla täysin erillään miesvangeista, heillä on rauha keskittyä omaan kuntoutukseensa. (Tenhunen, 2022, s. A2)

Naiset kertovat, että naiseuden vaaliminen vankilaolosuhteissa on muutenkin haastavaa. (Lähdekorpi, 2022, s. 19)

7.4 Tulevaisuudella on jotain annettavaa

Median julkaisuista nousee esille, että naisvangeilla on suunnitelmia tulevaisuuteen ja heiltä löytyy uskoa tulevaan. Monella naisvangilla on kiikarissa työpaikka ja toimeentulo vapauduttuaan. Osa kokee tehtäväkseen auttamisen ja saa sitä kautta merkityksellisyyden kokemuksen. Vankilassa opituista kädentaidoista aiotaan ottaa hyöty irti siviilissä.

Auttamisen palo on valtava. -Minulla on tärkeä tehtävä, jos pystyn auttamaan edes yhtä ihmistä. Liian moni voi huonosti, hän sanoo ja näkee itsensä tulevaisuudessa tekemässä esimerkiksi vapaaehtoistyötä vankien parissa.

Sellainen, joka on kokenut saman voi ymmärtää mitä vanki on käynyt läpi, hän näkee vahvuudekseen. – Naisvanki (Huoviala, 2022, s. 26)

Aineistosta käy ilmi, että naisvangit luovat uskoa tulevaan erilaisin tavoin eivätkä anna vankilatuomion lannistaa. Yksi naisvanki ajattelee, että tehty rikos ei määritä kenenkään koko loppuelämää, toinen kertoo osaavansa arvostaa vapautta vankeuden jälkeen, kolmas taas haluaa tehdä perheensä ja lapsensa ylpeiksi. Eräässä artikkelissa kerrottiin naisvangista, joka löysi tavan olla itsensä kanssa sovussa taiteen avulla.

Olen ymmärtänyt, että vankilatuomio ei minua lannista. – Naisvanki (Huoviala, 2022, s. 26)

8 Johtopäätökset

Johtopäätöksenä voidaan pitää sitä, että media puhuu naisvankeihin liittyvissä julkaisuissa niistä asioista, jotka kuuluvat jo ammatillisen tason keskusteluun. Media nostaa esiin aiheita naisvangeista, jotka voidaan liittää jo olemassa olevaan tutkittuun tietoon. Aiemmistä tutkimuksista saatu tieto naisvangeista on pitkälti samankaltaista kuin tässä tutkimuksessa ilmi tullut median tulkinta. Näin ollen mediassa puhutaan naisvangeista pitkälti todenmukaisesti. Tätä voidaan pitää myös vastauksena tutkimus kysymykseen.

Eryteisesti naisvangeille mahdollistettu toiminta vankiloissa tuotiin esiin mediassa positiivisessa valossa. Vankeuden aikaisen opiskelun ja työnteon mahdollisuuksia sekä positiivisia kokemuksia ja vaikutuksia korostettiin. Negatiivisia asioita vankeudesta nousi esiin vähän, mitä pidän hieman yllättävänä. Naisvankiselvityksessä kuitenkin todetaan, että tarkasteltaessa naisvankien asioita, voidaan huomata heidän jääneen sivuun, marginaaliin tai unohdettu vallan, kun turvallisuutta, toimintaympäristöjä tai toimintoja on suunniteltu tai henkilöstöä koulutettu. (Tammi-Moilanen, 2020, s. 72) Viikkolehtien sivuille kritiikki ei siitä huolimatta ole yltänyt.

Mediassa esiin nousseet haasteet naisten tarpeiden huomioimisessa vankeudessa olivat periaatteessa ainut kritiikin kohde naisten olosuhteille vankilassa. Haasteet liittyivät

sekavankiloihin, naisten marginaaliseen määrään, naiseuden ilmaisuun sekä naisten ja miesten eriäviin tarpeisiin. Nämä esiin nousseet haasteet on myös havaittu kansainvälisessä naisvankitutkimuksessa, jossa pienten naisosastojen perustamista miesvankiloihin on kritisoitu. Naisiin kohdentuvia häiriötekijöitä on havaittu runsaasti sekavankiloissa sekä miesten ja naisten ratkaisevasti eriävissä erityistarpeissa. (Tammi-Moilanen, 2020, s. 5)

Julkaisuissa tuli ilmi, että naisvangit ovat usein itsekin uhreja. Väkivallan kokijan sekä samanaikaisesti tekijän rooli tuntuu varmasti monesta ristiriitaiselta. Tämän roolin olemassaolon vahvistaa monet eri lähteet. Duodecimin artikkelissa ”Nainen ja henkirikos” todetaan, että naisrikollisissa on naisia, jotka lopettavat itseensä kohdistuvan väkivallan väkivallalla. (Lindeman ym., 1993) Ulla Salovaara toteaa, että hänen tutkimukseensa osallistuneista naisista jokainen, joka oli syyllistynyt väkivaltaan, oli myös ollut väkivallan uhrina jossain vaiheessa elämäänsä. Toisaalta hän ei tahdo nähdä uhrikokemuksen olevan selittävänä tai vastuuta vähentävänä tekijänä väkivallan käytölle. (Salovaara, 2019a, s. 137) Väkivaltainen teko ja uhrikokemus eivät ole toisiaan poissulkevia asioita. On hyväksyttävä se inhimillinen ristiriita, että nainen saattaa olla samanaikaisesti tekijä sekä kokija, rikoksen tehnyt sekä uhri. (Kriminaalihuollon tukisäätiö, 2020, s. 15)

Mediassa vankilaa luonnehdittiin naisvangeille turvapaikkana ja paikkana missä on mahdollisuus aloittaa uudelleen. Näen median tulkinnassa yhtäläisyyksiä Ulla Salovaaran (2020, s. 302) artikkeliin ”Riittävät tukitoimet lisäävät rikostaustaisten naisten mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan”. Siinä hän toteaa, että naisvangit kokevat vankeustuomion pysähtymisen hetkenä, jossa he toivovat saavansa elämäänsä muutosta.

Voidaan ohuesti todeta, että mediassa naisvangit asetettiin moniin eri rooleihin. Käytän sanaa ohuesti sillä tässä tutkimuksessa ei varsinaisesti tutkittu naisvangeille asetettuja rooleja. Naisvangit nähtiin äiteinä, naisina, opiskelijoina, aktiivisina toimijoina, väkivaltaa kokeneina sekä tekijöinä ja ihmiskaupan uhreina. Anna Asplund (2021, s. 3) opinnäytetyössään keräsi tietoa printti- ja verkkomedioiden artikkeleista naisvangeille annetuista rooleista kehysanalyysin avulla. Hän nosti esiin äidin, uhrin, naisen kuvattuna mieheen nähden sekä langenneen, mutta virheistään oppineen naisen roolit. Tässä tutkimuksessa esille nousee osittain samoja rooleja. Äidin sekä uhrin roolit ovat selvimmin

havaittavissa. Asplund (2021, s. 3) toteaa myös opinnäytetyössään, että tietyissä tilanteissa naisvangit nähtiin artikkeleissa uhreina, jotka ovat ottaneet oikeuden omiin käsiinsä. Myös tässä tutkimuksessa todettiin median käyttävän naisvangeista termiä ”itsekin uhri”, jolla tarkoitettiin esimerkiksi sitä, kuinka pitkään alisteisessa ja väkivaltaisessa suhteessa elävä nainen lopulta saa tarpeeksensa ja käyttää väkivaltaa pahoinpitelijäänsä vastaan.

9 Pohdinta

Olettamukseni siitä, että mediassa puhutaan naisvangeista vähän ei aivan pitänyt paikkaansa. Yhdeksän julkaisua vuodessa ei mielestäni ole vähän, mutta toisaalta ei se ole paljoakaan. Toisaalta tarkastelusta rajattiin pois paljon julkaisevia tahoja, kuten aikakausi- ja iltapäivälehdet. Pohdin olisiko tulos ollut toinen, jos olisin etsinyt julkaisuja naisista rikoksentehtäjinä enkä vankeina? Entä jos tutkimus olisi toteutettu diskurssianalyysinä? Olisivatko tutkimustulokset silloin olleet toisenlaiset? Tutkimuksen toteutusta diskurssianalyysinä pohdin pitkään prosessin alkutaipaleella.

Tutkimustulokset pääsivät yllättämään minut. Yllättävänä pidin sitä, kuinka mediassa naisvankien sosiokulttuurisesta todellisuudesta on tuotu julki niin todenmukaisena. Naisvankien vankeuden näyttäytyminen pitkälti positiivisessa valossa myös yllätti. Tutkimuskysymykseen sain vastauksen, vaikka itse kysymys aiheutti useampaan kertaan harmaita hiuksia. Sen, kun voi ymmärtää niin monella tapaa.

Tavoitteena oli tehdä näkyväksi, millaista todellisuutta mediassa luodaan naisvangeista. Tämän tutkimuksen raportissa on koottu yhteen tuo median luoma todellisuus sellaisena, kuin se tässä otannassa näyttäytyi. Raportti toimii näkyvänä tuotoksena ja näin ollen täyttää tavoitteen. Lopulta todellinen näkyväksi tekeminen mitataan siinä, miten tämä työ saavuttaa lukijoita ja kuinka sen sisältö leviää lukijoidensa kautta eteenpäin.

Jäin miettimään, onko median tavoitteena asettaa naisvangit johonkin yhteiskunnassamme hyväksyttävämpään rooliin. Esimerkiksi äidin rooli on naiselle hyväksyttävä, jopa toivottu rooli. Jos hyväksyttävämpiä rooleja ei tarjoile media, niin kuka sen tekee? Kiinnostavaa on myös pohtia, miksi naisvangit halutaan esittää jossakin hyväksyttävässä roolissa. Entä jos

naisvangit esitellään useimmiten sekä väkivallan tekijöinä että uhreina, tekeekö uhrin rooli teosta hyväksyttävämmän yhteiskunnan silmissä? Näen kuitenkin uhrikokemuksen väkisinkin selittävänä tai vähintäänkin inhimillistävänä tekijänä väkivallan käytölle. Vastuuta teosta se ei kuitenkaan poista.

Mielenkiintoinen näkökulma on myös, ketkä näissä artikkeleissa ovat saaneet palstatilaa määrittää naisvankeja. Siitä voisi tehdä ihan oman tutkimuksensa. Pintapuolisesti voi todeta, että ääneen ovat päässeet itse vangit, toimittajat, rikosseuraamusalan ammattilaiset sekä kolmannen sektorin toimijat. Määrittäjien kirjo on laaja tässä otannassa. Lisäksi vielä pohdin, jos naisvankien asiasta mediassa puhuu paljon vain muutama ihminen, jääkö julkisuuskuva silloin suppeaksi.

Naisvankien opiskelun mahdollisuus vankilassa tuotiin esiin kokonaisvaltaisesti positiivisessa valossa. Positiivisia kokemuksia ja vaikutuksia löytyi monia. Miksi esiin ei tuotu lainkaan haasteita? Alaa seuranneena ja ammattilaisia haastateltuani tiedän haasteitakin opiskelussa olevan. Toinen asia, johon en törmännyt julkaisuissa, oli naisvangit, joiden integroituminen yhteiskuntaan ei onnistu kaikista tukitoimista huolimatta. Kuinka heidän kanssaan tulisi toimia? Olisiko siitäkin näkökulmasta syytä kirjoittaa sekä keskustella julkisesti? Kyseessä on kuitenkin yhteiskuntamme kaikista heikoimmassa osassa oleva ryhmä.

Aineistosta nousseet ilmaisut, että ”kenestä tahansa voi tulla vanki” ja ”kenessä tahansa naisessa ja naisvangissa on enemmän samanlaista kuin erilaista” ovat hyviä lähtökohtia siihen, kuinka naisvankeja tulisi kohdata ja miten heihin asennoitua. Luotan median tarjoavan jatkossakin paikan sekä tilaa, jossa keskustella naisvankien asioista.

Tulevaisuudelta toivoisin kaikille yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua tähän keskusteluun. Toivon myös, että todenmukaisuus keskusteluissa säilyy ja että rohkeita puhujia riittäisi niin naisvangeissa, ammattilaisissa kuin toimittajissakin.

Lähteet

- Asplund, A. (2021). *"On rankkaa tajuta, että musta on tullut hirviö" – Naisvankien roolit lehtiartikkeleissa: Kehysanalyysi naisvangeista kertovista artikkeleista suomalaisissa printti- ja verkkomedioissa.* [opinnäytetyö, Oulun ammattikorkeakoulu].
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021060313738>
- Huttunen, M. (2022). Traumaperäinen stressihäiriö. *Lääkärikirja Duodecim*. Kustannus Oy Duodecim. Haettu 27.4.2023 osoitteesta <https://www.kaypahoito.fi/hoi50080>
- Huoviala, T. (29.5.2022). Opinnoista uusi alku elämälle. *Kaleva*, Viikonvaihe.
- Jokinen, A. Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö.* Vastapaino.
- Joukamaa, M. & työryhmä. (2010). Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisu 1/2010.
https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/6AqMACEr8/RISE_1_2010_Rikosseuraamusasiakkaiden_terveys_tyokyky_ja_hoidontarve.pdf
- Kriminaalihuollon tukisäätiö. (2020). *Rikostaustaiset naiset asiakkaina - opas työn tueksi.*
<https://www.krits.fi/wp-content/uploads/2020/12/Rikostaustaiset-naiset-asiakkaina.pdf>
- Kytölä, L. (10.2.22). Vuosi naisvankien elämässä. *Aamulehti*, TV & radio
- Laakkonen, E. (4.8.2021). *Naiserityinen työ vankilassa – mitä se tarkoittaa?*
 Rikosseuraamuslaitos.
<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/blogi/naiserityinentyovankilassa-mitasetarκοittaa.html>
- Lindeman, S. Räsänen, P. & Väisänen, E. (1993). Nainen ja henkirikos. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim*, 110(4), 403. Suomalaisen Lääkäriseura Duodecim.
<https://www.duodecimlehti.fi/duo40072>
- Linner Matika, J. & Hipp, T. (toim.). (2023). *Traumainformoitu työote.* PS-kustannus
- Lähdekorpi, S. (11.8.2022). Naisvangit iloitsevat uudesta vaatemallistostaan. *Hämeen Sanomat*, Ajastin

- Mielenterveyden keskusliitto. (n.d). *Psyykkiset traumat*. Haettu 24.4.2023 osoitteesta <https://www.mtkl.fi/mika-askarruttaa/yleisia-mielenterveyden-hairioita/psyykkiset-traumat/>
- Rikosseuraamuslaitos. (2021). *Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2021*.
https://www.rikosseuraamus.fi/material/collections/20220614144512/7a0qfFI1R/RISE_Tilastollinen_vuosikirja_2021_FI.pdf
- Saarinen, L. (3.9.2022). Vankien puolella. *Aamulehti*, Hyvä elämä
- Salovaara, U. (2019a). *Rikoksista tuomitut naiset – Yhteisöstä erottaminen ja takaisinliittymisen mahdollisuudet* (Rikosseuraamusalan koulutuskeskus Acta Poenologica 1/2019) [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto] <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7685-9>
- Salovaara, U. (2019b). Päihteet ja nais erityisyys. *Haaste*, 19(4), 24–25.
https://rikosentorjunta.fi/documents/5235988/56402368/2019-4_Haaste.pdf/e4f2cfcd-9f02-1d0f-6247-ef5ff132cff2/2019-4_Haaste.pdf?t=1617029469982
- Salovaara, U. (2020). Riittävät tukitoimet lisäävät rikostaustaisten naisten mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan. *Janus*, 28(3), 299–303.
<https://journal.fi/janus/article/view/91104/56230>
- Tammi-Moilanen, K. (2020). *Naisvankiselvitys. Selvitys naisvankien olosuhteista, toiminnoista ja turvallisuudesta*. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita.
https://www.rikosseuraamus.fi/material/collections/20201019102643/7LDL7zoyH/Naisvankiselvitys_-_Selvitys_naisvankien_olosuhteista%2C_toiminnoista_web.pdf
- Tenhunen, A. (15.1.2022). Kuopion vankilaan uudet naisosastot. *Savon Sanomat*, Uutiset
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2017). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*.
Kustannusosakeyhtiö Tammi
- TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Haettu 2.5.2023 osoitteesta <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>
- Väkivallan kierteestä pitää puhua. (28.8.2022). *Hämeen Sanomat*. Artikkelit
- Wiio, J. (2006). *Media uudistuvassa yhteiskunnassa – median muuttuvat pelisäännöt*. Sitran raportteja 65. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Raportti65-2.pdf>

Liite 1: Tutkimusaineistona käytetyt julkaisut

Lehti	Julkaisu	Osasto	Kirjoittaja
Kaleva	15.9.2022, Vankilassa tehty työ on naisvangeille hyvä alku	Lukijalta	Sari Lönnberg, Asiantuntija, Naiset näkyväksi- toiminta, Kriminaalihuollon tukisäätiö
Kaleva	29.5.2022, Opinnoista uusi alku elämälle	Viikonvaihte	Tinja Huoviala, Toimittaja
Savon Sanomat	15.1.2022, Vankilauudistus – Kuopion vankilaan uudet naisosastot	Uutiset	Asta Tenhunen, Toimittaja
Aamulehti	10.2.2022, Dokumenttisarja – Vuosi naisvankien elämässä	TV & Radio	Laura Kytölä, Toimittaja
Turun Sanomat	9.8.2022, Naisvankien uusissa vaatteissa huomioidaan liikunnan tarve	Uutiset	Tapani Iivanainen, Toimittaja

Hämeen Sanomat	28.8.2022, Väkivallan kierteestä pitää puhua	Artikkelit	
Hämeen Sanomat	11.8.22, Naisvangit iloitsevat uudesta vaatemallistostaan	Ajastin	Susanna Lähdekorpi, Toimittaja
Hämeen Sanomat	25.8.22, Vankilapomo avoimena kirjassaan: "Aina on toivoa"	Kulttuuri	Riikka Happonen, Toimittaja
Aamulehti	3.9.2022, Vankien puolella	Hyvä elämä	Liisa Saarinen, Toimittaja

